

“Süni intellekt müəllimin gündəlik işini dəyişə bilər”

Böyük Britaniyanın təhsil naziri xanım Cillian Kiqanın Londonda keçirilən Dünya Təhsil Forumundakı (The Education World Forum) çıxışı hazırda milli təhsil sistemləri qarşısında duran başlıca çağırışların miqyasını və bu sahədə problemlərin həlli yollarını göstərir. Xanım Cillian Kiqan qeyd edir ki, təşəbbüskarlıq və çeviklik hər zaman, xüsusilə də dünya bu qədər sürətlə dəyişdikdə çox vacibdir:

“Bax, buna görə təhsilə ehtiyacımız var - o, dəyişməyə imkan verir, uyğunlaşmağa imkan verir, gələcəyə cəsarətlə baxmağımıza zəmanət verir. Bir çoxumuz eyni problemlərlə üzləşəcəyik. Digərləri isə onlar üçün spesifik olan problemləri həll etməli olacaqlar. Ancaq hamımızın qarşılaşdığı bir problem aşağıdakı kimidir: gənclərimizi imkanlarla dolu yeni həyata hazırlayacaq bacarıqlarla orta məktəbi və ya kollecləri bitirə bilməsindən necə əmin

ola bilərik?

Hamımız bacarıqlarımızın kifayət qədər olmadığı vəziyyətlərə düşdük.

Hər bir uşağda daxili marağ hissi var. Onların heç biri geridə qalmaq istəmir, öyrənmək və yaxşı işləmək istəyir. Bizim işimiz onlara bunu etmək imkanı verməkdir. Və bunu etsək, hamımız faydalanarıq. İnsanlara öyrənmək imkanı verin və son nəticədə demək olar ki, həmişə yeniliklərə səbəb olur. Problemlərimizi həll etmək üçün nə qədər çox əməkdaşlıq etsək, birlikdə çalışsaq, innovasiyanın gücünü bir o qədər çox görəyik.

Məsələn, pandemiyanı götürək. Görün, global birliyin gücü əhalimizin peyvənd edilməsinə gəldikdə nəyə nail oldu. O göstərdi ki, böhranda ən tez yenilik edənlərin ondan birinci çıxma ehtimalı daha yüksəkdir.

“Süni intellekt müəllimin gündəlik işini dəyişə bilər”

Böyük Britaniyanın təhsil naziri: “Təhsilə ehtiyacımız var, çünki o, gələcəyə cəsarətlə baxmağımıza zəmanət verir”

⇐ Əvvəlki səh.1

“Heç bir ölkənin parlaq ideyalar üzərində monopoliyası yoxdur”

Mən biznesdə bunu öyrəndim – siz həmişə birinci ola bilməzsiniz, amma siz ən yaxşılardan dərs ala bilərsiniz. Bu da Böyük Britaniyada etdiyimiz işdir. Biz bir-birimizdən çox şey öyrəndik və bunu davam etdirmək istəyirik.

“Skills for Jobs White Paper” haqqında məlumat vermək üçün biz Almaniya və Hollandiya kimi dünyanın aparıcı texniki və İrlandiya kimi daha yenilikçi islahatlar həyata keçirmiş təhsil sistemlərinə nəzər saldıq. Bizim yeni peşə kvalifikasiyalarımız, T-səviyələri Norveç, Hollandiya və İsveçrə texniki təhsil sistemlərinin sübutlarına əsaslanıb. 2014-cü ildə milli tədris proqramında apardığımız islahatlar bizə bütün fənlər üzrə dünya standartlarını müəyyənləşdirməyə və qabaqcıl təcrübədən, məsələn, Sinqapur və Şanxayda riyaziyyatın necə öyrədilməsi kimi ən yaxşı təcrübələrdən istifadə etməyə imkan verdi. Biz təhsil sistemimizi təkmilləşdirmək və innovasiyaları aşılamaq üçün özümüzü sizin hamınızla müqayisə edirik.

Minlərlə müəssisə ilə işləyərək, biz kvalifikasiyaların dizaynı və gənclər üçün iş təcrübəsi, təlimlər təşkil etmək üçün tərəfdaşlarımızdan hər zaman öyrənirik. Ancaq biz, nəinki başqalarından ən yaxşılarını almaq istəyirik, özümüzünküləri də bölüşmək istəyirik.

Eyni zamanda, “Heriot-Watt Dubai” 2005-ci ildə Dubay Beynəlxalq Akademik Şəhərciyində açılmış ilk xarici universitet kampusu idi. Əvvəlcə 120 tələbə təhsil alırdı, hazırda onların sayı 4000-ə yaxındır.

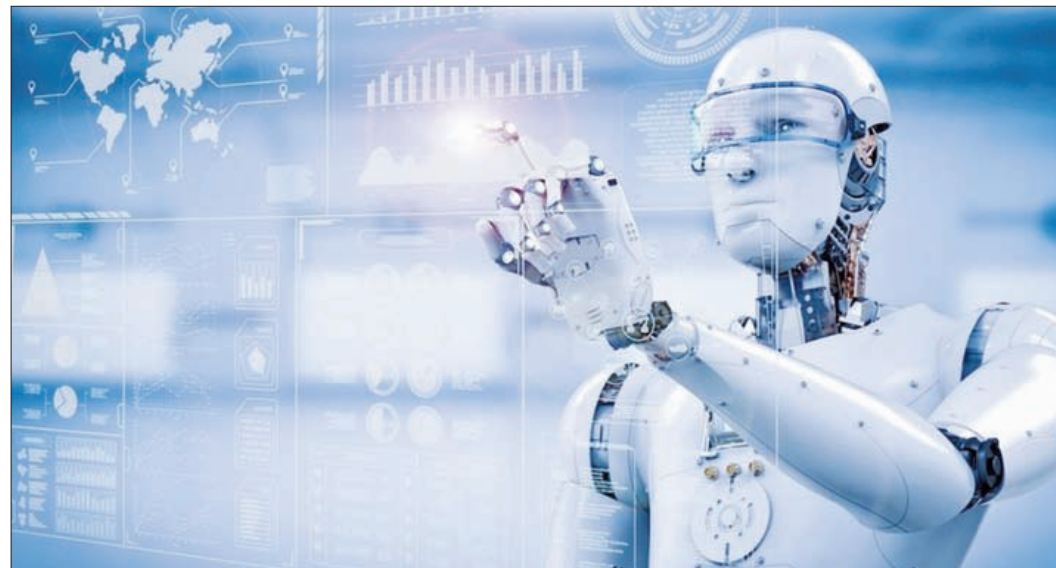
Ümid edirəm ki, bu konfrans təhsil sistemimizi daha da innovasiya etmək və təkmilləşdirmək üçün birlikdə necə işləyə biləcəyimiz barədə sizinlə apardığım çoxsaylı söhbətlərdən birincisi ola bilər.

Innovasiya və əməkdaşlıq Yer kürəsinin bütün bölgələrində olan iqtisadiyyatlar üçün vacibdir. Heç bir ölkənin parlaq ideyalar üzərində monopoliyası yoxdur, ona görə də biz bir-birimizlə nə qədər çox danışsaq, həll yollarını tapmaq imkanlarımız bir o qədər geniş olar.

Bunu etməyin ən səmərəli yollarından biri də xarici tələbələri təşviq etməkdir.

“Hazırkı 55 dünya lideri Böyük Britaniyada təhsil alıb”

Biz fəxr edirik ki, Böyük Britaniya bir çox tələbə üçün sevimli yer olaraq qalır. Dünyanın ən yaxşı 10 universitetindən dördü ilə Britaniya ali təhsil sektoru həqiqətən dünya səviyyəsinə uyğundur. Əslində, hazırkı 55 dünya lideri burada, Böyük Britaniyada təhsil alıb və yalnız bir ölkə dünya liderlərini daha çox yetişdirir və bu, ABŞ-dır. Beynəlxalq hərəkətilik artır, lakin global istedadların rəqabət qabiliyyəti də artır. Biz nəinki istedad, həm də texnologiya üçün global yarışda iştirak edirik. Gələcəyin süni intellekt, kvant hesablamaları, ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyalar və ya həyat elmləri sahələri ölkələrimizdə istedadların mövcudluğuna deyil, həm də dərin və möhkəm tərəfdaşlıq münasibətlərinə də güvənirlər. Məsələn, mən fəxr edirəm ki, Nobel mükafatı laureatı Elizabet Blackburn Avstraliyadan gəlib burada, Böyük Britaniyada, Kembriçdə oxuya bilib. Onun fermentlər və genetik materiallara dair tədqiqatları insanların daha uzun və sağlam bir həyat yaşamalarına kömək edə bilər. Hüquq müdafiəçisi Ambiq Srinevasan 1979-cu ildə Ekseter Universitetində ali hüquq təhsili almaq üçün Malayziyadan gəlmişdir. Sonda o, bu ölkənin Vəkillər Şurasının prezidenti oldu və qadınların cəsarətinə görə ABŞ Beynəlxalq Mükafatına layiq görüldü. Buna görə də hər il 600000-dən çox xarici tələbə qəbul etməyimizlə fəxr edirəm.

“Beynəlxalq təhsil hamımızı daha zəngin edir”

Beynəlxalq təhsil populyardır. Bu, hamımızı daha zəngin edir. Tərəfdaşlıq və möhkəm əlaqələr qurduğumuz üçün hamımız faydalanırıq. Bu, bizim çox dəyərləndirdiyimiz şeydir. Əlbəttə ki, tələbələrimizin xaricə təhsil almağa getmələri ilə də az maraqlanırıq. Buna görə də sevinirəm ki, bizim xaricdə global təhsil və iş proqramımız olan Turing sxemi üçüncü ilini davam etdirir.

Bu il sxem beynəlxalq təcrübə qazanacaq, bacarıq və təcrübə inkişaf etdirəcək 38000-dən çox ingilis tələbə və şagird üçün imkanlar açır.

Xüsusilə sevinirəm ki, bu sxem heç vaxt belə bir şansı olmayan tələbələr üçün üfüqləri genişləndirir. Dünyanın 160 ölkəsində beynəlxalq təcrübələrin 51% -i əlverişsiz ailələrdən olan insanlar üçün nəzərdə tutulub.

Turing sxemi həqiqətən global xarakter daşıyır: dünyanın hər bir ölkəsi, AI ölkələri də daxil olmaqla, britaniyalı tələbələr üçün təyinat yeri ola bilər. Bu, bütün tələbələr, o cümlədən dilləri öyrənən tələbələr üçün əla xəbərdir, çünki bir çox digər ölkələr, mədəniyyətlər və dillər Böyük Britaniyadan olan iştirakçılar üçün əlçatan həddədir. Turingin sayəsində Daremdəki Lançester ibtidai məktəbi 16 uşağı Hindistanda tərəfdaş məktəbə göndərə bilmişdir.

Uşaqlar tamamilə yeni bir dünyaya düşdülər və bu məktəbin direktoru Ceyn Devisin dediyi kimi, “Bir həftə ərzində bəzilərimizin həyatımızda yaşadıklarından daha çox şey yaşadılar”.

“Turing Scheme” istər Şimali İrlandiyadakı Cənub-Qərb Kollecinin tikinti tələbələri, istərsə də yaşıl tikinti texnikaları haqqında biliklərini təkmilləşdirmək üçün Kanadaya gedənlər, ya da Latin Amerikasında iş və təhsil və yəqin ki, bəzi rəqs hərəkətləri ilə tanış olan, Nottingem Trent Universitetində yeni başlayan sahibkarlar, Böyük Britaniyadakı tələbələr, şagirdlər və öy-

rənənlər üçün beynəlxalq imkanlar açır.

Həqiqətən də beynəlxalq səviyyədə dərs deyən və oxuyan Turing çoxunun bildiyi kimi, nəzəri informatika və süni intellektin atası sayılır.

“Pessimist hər imkanda çətinlik, optimist hər çətinlikdə bir fürsət görür”

Bu fikirlər məni xüsusilə təhsil müəssisələrində süni intellektdən istifadə etməyə aparır. Bilirəm ki, bəzi ölkələrdə AI-lərə spontan reaksiya verirlər. Bəziləri “bu, bəşəriyyətin sonu olacaq” - deyər qışqırırlar.

Gələcək texnologiyalara bu cür reaksiyalara meydana oxumaq üçün keçmişdən gələn səsə müraciət etmək istəyirəm. Uinston Çörçil bir dəfə dedi: “Pessimist hər imkanda çətinlik, optimist hər çətinlikdə bir fürsət görür”.

Bizim çətinliklərimiz oldu. Gəlin, indi imkanlarımızdan mümkün qədər maksimum istifadə edək. Buna görə də burada, Böyük Britaniyada, AI artıq məktəblərin və universitetlərin həyatını dəyişir, lakin həqiqətən dəyişən dəyişikliklər üçün imkanlar daha çoxdur.

“Bir qapı bağlananda digəri açılır...”

Biz buna keçmiş digər texniki yeniliklərinə, məsələn, kalkulyator və ya daha yaxınlarda Google-a cavab verdiyimiz kimi cavab verməliyik. Biz bu barədə öyrənirik və sonra tələbə nəticələrini yaxşılaşdırmaq üçün tətbiq edirik.

Onun nəyə qadir olduğunu görmək üçün həyəcanlıyıq: Bu, müəllimlərin qiymətləndirməyə sərf etdiyi vaxtın miqdarını kəskin şəkildə azalda bilərmi, fərdiləşdirilmiş və adaptiv öyrənmə üçün necə effektiv ola bilər və təhsilə çıxışı yaxşılaşdırmaq üçün ondan köməkçi texnologiya kimi necə istifadə oluna bilər?

Mənim şöbəm artıq süni intellektin təhsilə gətirdiyi imkanları, eləcə də riskləri araşdıran bəyanat dərc etməklə bu yeni imkanları öyrənməyə başlayıb.

Buradakı potensialı başa düşmək üçün daha çox düşünməli və öyrənməli olduğumuz şeylər var və mən bu otaqda ekspertlər, müəllimlər və sizin hamınızla əl-ələ verərək bu düşüncəni həyata keçirməyə şadam.

Alexander Graham Bell (şotland mənşəli görkəmli alim, ixtiraçı, mühəndis və ilk real telefonun ixtiraçısı) özünün innovasiyası, davamlılığı və öyrənmək istəyi ilə hamımızın həyatımızı tamamilə dəyişdirən bir insandır. Bir dəfə o demişdir: “Bir qapı bağlananda digəri açılır; lakin biz çox vaxt bağlı qapıya o qədər uzun və təəssüflə baxırıq ki, açılan qapını görmürük”.

Bəzən bir qapının açılması ən qeyri-adi yerlərə gətirib çıxara bilər ki, bu gün özümü burada sizin qarşınızda görürəm.

Gəlin, qorxularımızı dəf edək və bu qapıları açaq və orada gözləyən fürsətləri qəbul etməyə hazır olaq.

Oruc MUSTAFAYEV